

15.10.2023

Skriftlig innspill til familie- og kulturkomiteen - statsbudsjett 2024

Barneombudet ber om at komiteen:

- Ber regjeringen om oppstart av et kompetansesenter for barns medvirkning så snart mulig.
- Opprettholder bevilling til statlig barnevern
- Bevilger midler til fullfinansiering av barnevernsreformen og til forebygging i kommunene
- Forlenger den økonomiske overgangsperioden for finansiering av reformen
- Ber regjeringen utarbeide nasjonale retningslinjer/veiledning i tidlig innsats og forebyggende arbeid i kommunalt barnevern som inneholder gode eksempler med et praktisk utgangspunkt
- Ber regjeringen om en beregning på kostnader for å oppfylle barnevernsreformens målsetning på tvers av sektorer
- Foretar en prisjustering av barnetrygden

Barneombudet ber regjeringen og de politiske partiene på Stortinget om å ha et større barneperspektiv i arbeidet med statsbudsjettet. Plikten til å vurdere barnets beste er grunnlovsfestet, og gjelder også ved budsjettarbeid. Vi ber også Stortingets komiteer om å se saker som gjelder barns oppvekst i sammenheng og tenke helhetlig i budsjettarbeidet.

Kompetansesenter for barns medvirkning

Stortinget har to ganger, både gjennom Grunnloven og FNs barnekonvensjon, vedtatt barns rett til å bli hørt som en grunnleggende rettighet. Likevel er det ikke strukturer på plass for å ivareta dette.

At barn ikke har stemmerett, gjør at de også har liten innflytelse på arenaer der beslutninger tas. Dette er en demokratisk utfordring og innebærer et ekstra ansvar for at barn og unge er hørt i beslutningsprosesser. Hva barn og unge mener er dessuten en viktig del av kunnskapsgrunnlaget, og en nødvendig forutsetning for å fatte gode og riktige beslutninger.

Siden 2011 har Barneombudet og organisasjoner som arbeider for barn bedt om at det opprettes et kompetansesenter for barns medvirkning. Det er i budsjettet gitt

Torggata 2-4,
0181 Oslo

Postboks 8889
Youngstorget,
0028 Oslo

midler til medvirkning, og vi har fått svar på at de ligger i kapittel 846 post 21, altså generelle midler.

Stortinget bør be regjeringen om oppstart av et kompetansesenter for barns medvirkning så snart mulig.

Barnevern

Grunnloven og barnekonvensjonen forplikter staten til å sørge for at barn i Norge får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse. At Stortinget har valgt å delegere ansvaret for barnevernet til kommunen, fritar ikke Stortinget for ansvaret. Barnevernet er en av våre viktigste velferdstjenester, og myndighetsutøvelsen er kompleks og krevende. Barnevernet har myndighet til å gjennomføre inngripende tvang mot barn og familier, og står i en særstilling blant våre kommunale tjenester. Det påhviler derfor Stortinget et særlig ansvar for å følge med på at alle kommunale barneverntjenester er rustet til å ivareta oppgavene de er satt til å utføre.

Barneombudet er glade for at statlig barnevern styrkes med 570 millioner kroner. Vi anbefaler at Stortinget opprettholder denne bevillingen.

En grunnleggende utfordring for statlig og kommunalt barnevern er at tiltaksbruken i for stor grad er definert ut ifra årlige budsjetter, ikke barnas behov. Barnevernsloven er en rettighetslov, som gir barna rettskrav på ytelser, dersom vilkårene i loven er oppfylt. Det siste året er det mange barn som ikke har fått tiltak de har krav på utenfor hjemmet, og Bufetat har ved flere anledninger brutt bistandsplikten. Dette er uholdbart.

Det er vanskelig for Barneombudet å forstå at tiltak til barn i barnevernet ikke finansieres gjennom en overslagsbevilling, slik som for eksempel barnetrygden. Med dagens finansiering risikerer Stortinget at norske myndigheter hvert år bryter både Grunnloven, barnekonvensjonen og barnevernsloven fordi det ikke avsettes nok midler til barnevern.

Midler til fullfinansiering av barnevernsreformen

Barneombudet reagerer på at det kommer nok et budsjett som ikke tar innover seg konsekvensene av barnevernsreformen. Barnevernsreformen setter høyere faglige og økonomiske krav til kommunen. Omstillingen er krevende. Tjenestene må endres i retning av mer vekt på forebyggende tiltak. Samtidig må de ivareta barn og unge som har behov for omfattende og spesialiserte tiltak. Barneombudet har lenge vært bekymret for om kommuner nå velger bort dyre tiltak. Nedgangen i antall omsorgsovertakelser styrker denne bekymringen.

En grunnleggende forutsetning for at kommunene når reformens målsetning er at de lykkes med det forebyggende arbeidet. Vi savner en tydeliggjøring på tvers av sektor hvilke midler staten mener skal brukes til å styrke forebyggingsarbeidet. Omstillingen med å nå reformens mål fordrer midler til både forebygging og barnevern. Gevinsten

Torggata 2-4,
0181 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo

av god forebygging kan ikke innkasseres på forhånd, og det vil ta mange år før man ser effekten av en omdreining fra dyre tiltak til bedre forebygging.

Stortinget bør derfor be regjeringen om en beregning av kostnader for å oppfylle reformens målsetning på tvers av sektorer.

Barneombudet erfarer at det er svært ulikt hvordan kommunene forstår og har organisert sitt forebyggende arbeid. Vi savner nasjonale føringer for det forebyggende arbeidet.

Stortinget bør derfor be regjeringen utarbeide nasjonale retningslinjer for tidlig innsats og forebyggende arbeid i kommunene.

Menon Economics leverte i januar 2023 første evalueringsrapport om reformen, og påpekte flere utfordringer som budsjettet ikke løser. Her trekkes økonomi, ressurser og en tydelig ramme for tverrsektorielt samarbeid fram. Rapporten presiserer at det tar tid å gjennomføre reformen og at tidsplanen er for ambisiøs.

Barneombudet ber Stortinget sørge for at den økonomiske overgangsperioden forlenges.

Det er behov for en langsiktig og solid finansiell satsing for å styrke det kommunale barnevernet. FNs Barnekomite har understreket at staten må ha kunnskap om ressursbruken og budsjettbehovene til tjenester for barn og sikre at lokale myndigheter har tilstrekkelige ressurser for å realisere barns rettigheter.

For å sikre at barn får oppfylt sine rettigheter mener Barneombudet at statlige myndigheter i større grad må få oversikt over kapasiteten i kommunene og hva som er nødvendig for at barns rettigheter blir realisert.

Helsekartlegging

Det er bevilget 5 millioner kr til helsekartlegging i budsjettet for 2024. Bakgrunnen for den lave summen er at etableringen av kartleggingsteam ikke går som forventet. Dette kommer tydelig frem i Bufdirs andre tertialrapport. Her fremgår bla at «Det ligger an til et mindreforbruk på 10 mill. kroner på de øremerkede midlene til tverrfaglig helsekartlegging. Det har vist seg mer krevende enn forutsatt å etablere nye team» og at «betydelig færre barn mottatt tverrfaglig helsekartlegging i Bufetat enn planlagt. Hovedårsaken er at spesialisthelsetjenesten ikke skaffer til veie tilstrekkelig helseresurser til kartleggingsteamene grunnet kapasitetsutfordringer i spesialisthelsetjenesten. Dersom det ikke iverksettes tiltak som kan bidra til å løse utfordringene knyttet til ressurser fra helse er det risiko for at den nasjonale utrulling av tverrfaglig helsekartlegging vil stoppe opp». Dette er svært bekymringsfullt.

Torggata 2-4,
0181 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo

For å sikre tilstrekkelige helseressurser i teamene mener Barneombudet det må lovfestes en plikt i helselovgivningen til å gjennomføre tverrfaglig helsekartlegging. Dette er tidligere anbefalt av Hdir og Bufdir.

Stortinget bør derfor be regjeringen legge frem et forslag om lovfesting av tverrfaglig helsekartlegging i helselovgivningen.

Prisjustering av barnetrygden

Barneombudet mener at barnetrygden må prisjusteres. Barnetrygden er ett av de mest virkningsfulle tiltakene for å sikre at færre barn vokser opp i fattigdom.¹ Barneombudet vil også gjøre komiteen oppmerksom på at FNs barnekomité har anbefalt at staten øker sin innsats for å bekjempe fattigdom som rammer barn, ved å øke satsene for barnetrygden og justere den i samsvar med lønnsveksten.²

Ta gjerne kontakt for mer informasjon:

Mathias Nordmoen, mathias@barneombudet.no, 91812285

---

¹ SSB (2023): "Færre barn med vedvarende lavinntekt i 2021"

² CRC/C/NOR/CO/5-6 avsnitt 28